

NÉPÜNK

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
ORADEA
Strada Teatrului No. 4.

ZSIDÓ HETILAP
Főszerkesztő
WASSERSTROM SÁNDOR
Felelős szerkesztő
LEITNER ZOLTÁN

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Belföldön: Egész évre 250 Lei, félévre 130 Lei, negyedévre 65 Lei. Külföldön 2 Dollár, Kc. 75, P. 15, S. 19, Din. 120

A zsidó kisebbségi kérdés Romániában

A „Népünk” számára írta: Dr Manfréd Reifer kamarai képviselő

A kisebbségi védelem genezise:

Az utóbbi tíz estendőben egész Európában igen nagy méroben eltolódott a kisebbségi kérdésekkel kapcsolatos közfelfogás, a nemzetiségi kisebbségi kérdés inkább a reakció irányvonalába került és mindinkább eltávolodott a demokráciától. Ez teszi szükségessé azt, hogy tizenhárom évvel St. Germain után a kisebbségi kérdés genezisével kell foglalkoznunk, hogy azután ebből kiindulva megérthessük és jogilag is alátudjuk támasztani a zsidó kisebbségi kérdést Romániában.

Vissza kell idézzük mindenekelőtt Európának háboru utáni képét. Tíz milliónál több halott, több mint 20 millió sebesült, több mint 30 millió beteg, rosszul táplált szenvedő ember. Emberek, akik hirtelen csalódoznak érezték magukat és magukra hagyottak, mert hiszen elvesztették egészségüket, vagyonukat, gyermekeiket. Elvesztették hitüket és rájöttek arra, hogy reményeiket elvitte egy rém, amelynek borzalmas áldozatokat hoztak. A nagy elégedetlenség abban a forradalmi hangulatban tombolta ki magát legjobban, amely a háboru után azt jelentette, hogy a népek között kezd már felvirradni és egy új kor jövetelét hirdették.

Európa ájulása oly nagy volt, hogy észébe sem jutott, hogy a nemzetközi kapcsolatokat megszerezze és egy tartós béke irányvonalába haladjon. Csak a wilsoni pontok elgondolása volt az egvedüli reménység, amely a népszövetség megteremtésének eszméjét hozta. Annak a Népszövetségnek nagyszerű elgondolását, amely nem a kormányok, hanem a népek szövetsége kellett volna legyen.

Európa akkori hangulatát legjobban Dillon könyve, amelyet a békekonferenciáról írt, érzékeltette. Ebben a könyvben többek között a következő áll:

„Amikor az Elnök (Wilson) közeledett, egy nagy agyagmasszához volt hasonló Európa, amely egy ihletett művész mesteri kezére vár. Sohasem voltak a népek annyira kaphatók arra, hogy a sohatöbbé háboru jelszava győzedelmeskedjék fölöttük. Soha nem vágyódtak úgy új Mózes után, aki őket az Igéreték földjére elvezesse. Arra az igéreték földjére, ahol nem ismerik a háboru rettentő borzalmaikat és a blokádok embertelenségét.

Nem csoda hát, hogy az európai diplomaták és tábornokok visszariadtak a borzalmas népek törvényszéke elől és reszkettek tőle. Görcsösen kutattak egy „magasabb eszmei tartalom” után, amely értelmet és jogcímet adott volna a borzalmas embermészárlásra. A világháboru magasabb céljával kitalálták végre az elnyomott népek megmentését és a kisebbségi jogok kivívását. Ugy állították be a győzők, hogy e két cél érdekében folyt a nagy öldöklés. Ennek a hirtelen megta-

lált célnak és Wilson fellépésnek közvetlen eredménye volt azután az a sok szerződés és sok pont, amelyet a kisebbségek érdekében hoztak és ennek a fellobbanásnak köszönheti a zsidóság azt a kedvezést, amelyet a zsidók Palesztinába való repatriálása érdekében megigérték.

Megteremtették a Népek Szövetségét és az ő égése alatt létesültek a kisebbségi szerződések, amelyek integráns részeivé váltak az összes európai békeszerződéseknek.

Bennünket, Romániában élő zsidókat mindenekelőtt a st.-germaini békeszerződés erre vonatkozó pontjai érdekelnék, amelyek nekünk romániai zsidóknak a tel-

jes jogegyenlőséget és emancipációt garantálták.

Szükségesnek látom, hogy az 1919 szeptember 10 én kötött fenti békeszerződésnek bennünkei érdeklő pontjait részletesen taglaljam, mert sajnos, ezek a pontok kormányaink részéről igen gyakran feledésbe mennek. Meg kell még jegyeztem, hogy a st.-germaini szerződés 1—11. pontjai az akkori olasz külügyminiszternek, Tittoninak kijelentése szerint, a Népszövetség határozata folytán, amelyet 1920 október 27-én hoztak, ezek a fentebb említett pontokat a Népszövetség garantálja, ezek betartására ő fog felügyelni és változtatni ezeken csakis a Népszövetség hozzájárulásával lehet.

De ezzel majd legközelebb fogok kimerítően foglalkozni.

A kultuszsegélyek nyilvános elszámolását kérjük az orth. Központi Irodától

Panaszos leveleket hoz hozzánk a posta. Panaszok hangzanak, főként kisebb hitközségek részéről, hogy a kultuszminiszterium részéről kiutalt államsegélyekből az orth. Központi Iroda ezideig sem nem jutatta el hozzájuk az őket megillető 1931-re járó kultusz-szubvenciót, sem nem értesítette le őket arról, hogy mennyi a részükre kiutalt összeg.

Fájdalmasan sérelmezik azt is az egyes hitközségek, hogy a kultuszminiszterium által kiutalt segélyt és összegét nem a hitközségek szerve, az orth. Központi Iroda utján tudják meg, hanem azt a regáti hitközségek szervezetének képviselőiben: W. Fildermann, a regáti zsidó hitközségek uniójának elnöke, juttatja tudomásukra.

Mindaddig, míg konkrét adataink, — a panaszokon kívül — nincsenek a Központi Iroda adminisztrációjának állítólagos hitközségek klasszifikációs rendszeréről, hajlandók vagyunk olykor-olykor elnézni oly kisebb hibákat, melyek a hitközségek érdekeit nem sértik. De ha úgy látjuk, hogy a Központi Iroda adminisztrációja tudatosan, avagy hanyagságból hitközségeinket a szubvenciók elvonásával oly módon gyengíti, miáltal a jelen körülmények között azokat, bármily kis összegről is lévén szó, a megsemmisülés veszedelmébe kergeti, akkor minékünk nem lehet és nem szabad tétlenül elnéznünk az adminisztráció részéről oly összegek elvonását, mely egyedül és csupán csakis hitközségeink rendelkezésére állanak.

Az orth. Központi Iroda ujjonnan megválasztott elnökeitől elvárjuk, hogy a múltól eltérően egy megfelelő adminisztrációt fognak kiépíteni és nem fogják elnézni, hogy a jövőben bármilyen hitközségi segélyek és járandóságok in sich, egyéni akciók alapján intéztesse el, hanem az ügy érdekében arra fognak törekedni, hogy a járandóságok és főként a hitközségeknek ki-

utalt szubvenciók a nagy-nyilvánosság ellenőrzése mellett számoltassanak el. Minden fölösleges kritikát elkerülendő, arra kell törekednie a Központi Irodának, hogy a hitközségekkel való kontaktust, minden más szervtől függetlenül, direkte tartsa fenn.

Hitközségeink előtt nem lehet közömbös az, amidőn az erdélyi orthodoxiánk részére egy több milliós államsegélyt utalnak ki, hogy a kiutalt összeg tényleg eljusson is rendeltetése helyére és nem pedig közkezen elszámoltassék oly módon, mely kultuszunk erősítését semmi körülmények között sem szolgálja.

A bukovinai zsidóság jóval kevesebbet számlál, mint az erdélyi orthodoxia és mindössze 1.144.750 lei kultuszsegélyt (tehát az erdélyi orth. hitközségek szubvenciójának alig 40%-át) kaptak hitközségeik, mégis a nagy nyilvánosságnak rendelkezésére állanak az elszámolás adatai. E szerint a hitközségek által ténylegesen felvett összegek a következők: Csernovic hitközsége 544.000 lei, Radautz 76.500, Kotzmann 10.000, Unterstanesti 10.000, Sereth 35.000, Kimpolung 25.000, Wiznitz 46.750, Gurahumora 20.000, Nepolokutz 10.000, Zastawa 76.500, Sadagora 25.000, Lujan 5000, Banilla 5000, Sletin 15.000, Itzkany 12.000, Ciudei 15.000, Waszkoutz 18.000, Dorna-Vatra 20.000, Bojan 15.000, Solka 10.000, Suceava 68.000, Storozynetz 68.000, Putila 60.000 lei.

A regáti és beszarábiai kultuszszubvenciók szétosztásáról szóló pontos adataink még ezideig nem érkeztek be, de legközelebbi számunkban ezeket is teljes részleteikben közölni fogjuk. Mi elvárjuk az erdélyi orth. Központi Iroda részéről is, hogy közölje a nagy nyilvánossággal a kultuszsegélyek hitközségeinkénti részletezéseit, hogy hivatalának magaslátán állva, ne legyünk kénytelenek az erdélyi orthodoxia eme nagy jövőre hivatott országrészi keretét — a hitközségek óhajai szerint — ismételt kritikákkal illetni.

Dr Fried ur zsidózik is

Nem is csodáljuk, hogy multheti dr Fried János és dr Soós Istvánról írott cikkünk olyan nagy feltűnést keltett. Végre hozzányultunk a kelevényhez, amelyet olyan szívós öntudattal igyekezett véka alá rejteni a nagyváradi sajtó. A közönség köréből özönével érkeztek üdvözlő sorok és kitalásra buzdítanak bennünket. Természetesen, dr Fried János is megkezdte elhárító ágyuinak felvonulását. Egyik váradi napilapban már megírta, hogy a „zsidó-párti“ sajtó politikai okokból támadja őt. Meg hogy minek ebbe politikát keverni? Hiszen a Magyar Pártnak köszönet jár azért, amiért olyan kiváló zsidóját a Magyar Pártnak, mint dr Fried nevezte be mint második tanácsagot a Comisia Interimareba. És mit tesznek ezek a „zsidók“. Oh mit is tesznek. Ahelyett, hogy e hamis cég alatt nyugodtan hagynák Fried dr urat keresni, hát még meg is bolygatják kellemes állását. És támadni merik Őt, aki évtizedek óta egyebet sem tesz, mint megmenti a váradi kereskedelmet és ipart. És olyan jól menti, hogy soha úgy főnkre nem volt menve, mint napjainkban. Soha oly magárahagyatott nem volt, mint most. Soha annyi legális és illegális taxa, meg ezernyi más címen kivettelt városi adó nyüge alatt nem szenvedett a város polgársága, mint amióta dr Fried izraelita vallásu magyar ember a vároházán üldögél. Soha naponként nem doboltak kereskedőink és iparosaink ajtaja előtt oly gyakran városi taxákért, mint most. Beültette magát a szemétkihordó vállalatba, hogy házikezelésbe való vétellel ismét egy csomó zsidó kisexistenciát jutasson koldusbotra csak azért, hogy a szemétkihordó vállalat még nagyobb tantiémet jutasson Fried dr számára. (Nem gondolja-e, hogy a házikezelésbe való vétel első teendője a tantiemes virtsaft kihordása volna a városházából.)

És miután az általa fogalmazott kommunikében megdicsérte önmagát, azonnal elintézte még egy ügyet is. Az mondja, hogy le akart mondani a támadások miatt a tanácsosi állásról — *de nem engedik*. Nem engedi „az elnökség“. Zseniális ember ez a dr Fried. Lemond, de már rögtön el intézi azt is, hogy isten őrizze, ne hogy elfogadják. Ugy állítja be a dolgot, mintha neki ez a stallum áldozat volna, pedig a város közönségének áldozat, hogy ott hagyja őt. Kérdezte volna meg, vagy kérdezné meg a váradi Csarnok összes tegjait, mondjuk egy közgyűlésen, hogy akarják-e őt, mint tanácsost, majd meghallja, hogy a közbizalom nem nyilvánul meg mellette úgy, ahogy azt ő be akarja állítani. A kereskedő társadalom arra is kíváncsi, hogy nincs Nagyváradon egyetlen

arra való kereskedő sem, aki tudná úgy képviselni a kari érdekeket, mint épen ő? Ő, aki számszerűleg amint „jelenti“ a Magyar Pártnak; 22.000 leit vett fel a városnál. Hát ezt bizony nehéz ellenőrizni. Ahoz sokkal komplikáltabb a városi ügykezelés, semhogy ennek ellenkezőjét bizonyítani lehetne. Annyi kétségtelen, hogy mint a városi tanács állandó választmányának tagja még 1931 elején 50.000 leit meghaladó összeget vett fel és ebben nincsenek benne, a mint Comisia Interimare tag által felvett nem lebecsülendő még *nagyobb* összegek. Ki tudja azt a sok eldugott jogcím alatt ma már megállapítani, hogy mennyi a pontosan felvett összeg?!

De gondoljuk még hozzá ehhez, hogy Fried dr a Csarnoknál harmadszor redukált havi fizetésekképpen 17.000 leit kap, a főzsdétől 8000, a Kereskedő Testületek országos titkárságáért 10.000 leit, azután még mint választott bírósági előadó még legalább 10.000 leit. Gondolja-e valaki, hogy lesz ő olyan önzetlen, hogy fenti jövedelmeit ne öregitse még tantiémekkel is? *Hiszen ő nem nagyon skrupulus az eivéknél sem*. Volt idő például, amikor a gyáriparosok titkára volt. És mint olyan, *délután amellett szólt fel az UGIR ülésén, hogy a vámokat emelni kell. Ugyanaznap tartott a Csarnok ülésén pedig, a vámok leszállításának szükségességéről prédikált*. Ezt ugyan megsokallották és akkor lemondott az Ugir titkárságról. De business is business. A taxáknál is nem tudjuk, meddig terjed ki ez a védelmi álláspont, hiszen talán egy órával azelőtt bizonyos tantiémekről kellett csevegni a többi tanácsos kollégával.

Dr Fried János folyton az iránta megnyilvánuló közbizalomról beszél. Hát ki van iránta bizalommal? Talán az a szentlászlóteri, vagy Kossuth és Zöldfa-uccai kereskedőtábor, akiket bizonyos ártatlan sárga meg zöld zászló miatt, feljelentett az iparhatóságnál? Vagy azok szeressék, akikhez a Csarnokban már betanított alkalmatosságok, amikor valami kereskedelmet ügyben valaki utolsót kapkodva végszükség esetén fel akarja keresni az irodát, úgy fogadják, mint egy bűnöst a rendőrségen? Vagy kik legyenek bizalommal? Akiknek ügyeit hatóságoknál „önzetlenül“ megfelelő „argumentumokkal“ támasztotta alá? Nos hát ilyen elintézéshez nem kell valaki főtitkár legyen, vagy tanácsnok? Elég ehhez egy kijáró is.

Mi nem haragszunk dr Friedre, mint emberre. Nagyon derék, udvarias uriember, kellemes ember. Csak az kibíratatlan benne, hogy az önzetlenség árca alatt egyike a legjobban keresőknek Váradon. Ő megmenti a kereskedőket itt is, ott is, keble dagadoz a sok elismeréstől, amelyet az „elnökség“-től kiforszíroz. De miért nem kéri meg,

először Nagyvárad keresztény magyar társadalmát, hogy akarja-e dr Fried Jánost szószólónak. (Esetleg dr Soósra is vonatkozik ez, de ahhoz semmi közünk),

másodszor kérdezzék meg őszintén a kereskedőtársadalmat, hogy meg vannak elégedve az ő működésével? De ne úgy kérdezzék, hogy ő ott üljön az elnök mellett, hogy minden józslésü embernek elmegy a kedve a kritikától. Hanem függetlenül és befolyásmentesen.

Akkor és az eselben nem lesz olyan könnyű maradásra birni Fried dr urat, hanem akkor le fog mondani a tanácsosságról és ezt a lemondást a közgyűlés el is fogja fogadni. Ahogy a magyarság is könnyen lemond róla, mert egy ilyen politikai kaméleonnak (mert ahogy Ugir és kereskedő, ugyanúgy magyarpárti is és zsidópárti is) nincs gyökere sehol. Mit tett eddig a magyarságért. És mit a zsidósággért. Ha csak nem azt, hogy a városra kötelezett kisebbségi nagynevű jóléti intézmények szubvencióját, melyet eddig minden regiem támogatott és melyre minden municipium kötelezve van, szó nélkül elhagyta vonni. Hiába akarja az ügyet „destrukció“ meg „demagógia“ kurzusszavakkal elintézni, hiába zsidózik, az igazság mégis az marad, *még ha ebbe a rohadt világba nem is lehet, teljes száz százalékban jellebbenteni a fátyolt mindarról, ami az ügy érdekébe való lenne*.

Mindezt azonban Fried János dr, izraelita vallásu magyarpárti tanácsos ur nagyon jól, sőt nálunknál is jobban tudja és nem volt szüksége hetekig várni, míg hozzájut a lázas betegségekben fekvő Soós dr tanácsához. A tanácsot — saját maga kell adja magának . . .

Mondjon le Fried dr ur — Várad többségben levő kisebbségének óhaja ez. Ha már Várad kereskedelme nem — de legalább a város többi polgárai szabaduljanak meg impotens vámszedésétől. Mindenki elfogadja azt és jelenléte nélkül — a Csarnok elnöksége is.

Művészi perzsaszőnyegek, szövött gobelinek, külföldi fonalak

Schulhof Emilné
„Orient“ Szövőművészeti iskola

Oradea, Strada Episcopul Ciorogariu No. 17.
Vidéki rendelések utánvétellel gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

Férfiszövet különlegességek

bámulatos olcsó
leszállított árakban

Havas & Grünfeld
posztóáruházában

Engress
Endetail

Str. Avram Iancu (Kossuth utca 8)

Cégünk szolidaritásáról kérjük meggyőződni

Jön a peszach!

Ne bosszankodjon folyton rongyos és lyukas szőnyegekkel, hiszen **olcsón** vásárolhat szőnyegekkel és linoleumot

Spitzer Izrael és T-sa cégnél,

ORADEA. SATUMARE.

Takarításra

festék, lack- és kefeárut
valamint a világhírű „Express“
poloskairtót és „Express“
Magasfényt, mely butorát
ujjá varázsolja; legolcsóbban csak

STERN S. ENDRE

kefegyáros és festéknagy-
kereskedőnél szerezheti be

ORADEA

Strada Nicolae Iorga (Zöldfa-ucca) 10
Telefon 578 Telefon 378

**Ha izléses, szép és olcsó
ajándékot akar venni
Purimra, úgy szerezze be a**

**Gyarmati illatszertárban,
Oradea, Kossuth ucca 8**

**Március 30-ig minden 100
leies vásárlás után 50 lei
értékű ajándékot adok.**

Szétszórtan és elszigetelten . . .

Hámán vázlata a zsidó népről

A kép, amelyet Hámán több mint kétezer év előtt Achasvéros számára festett, ma is sok tekintelben igaz és való. Évszázadról évszázadra nyert igazságban, **מֵעַם אֶחָד מִפְּנֵי בֵּן הָעַמִּים** hogy létezik egy nép, amely szétszórtan és elkülönítve él a népek között, birodalmad minden országában **עַם וְדַתְהֶם שׁוֹמֵת מִכָּל עַם** és törvényeik különböznek a többi népektől. Sőt van eset, amikor a kormányrendeleteknek is ellenszegülnek.

És korunk Hámánjai, akiknek száma, sajnos, megsokszorozódott az egész földkerekségen, gyűlölettől és irigységtől hajtott szenvedélyükben, szintén arra a konklúzióra jutnak, hogy „nem használ a királynak, az országnak, ha őket megtűrik”, hogy nem érdemelnek szánalmat és megértést a pusztulásra.

Nézzük, mennyi igazság van e következtetésben? Valóban létezik egy nép, amely szét van szórva a legkisebb részekre és mégis el van különítve **מֵעַם** és mégis **מִפְּנֵי** amely minden szétszórtottsága dacára sem olvad be a befogadó népek közé, amint az a dolgok természetéből folya. És viszont megfordítva is. Ámbár elkülönítve vannak, mindenütt mostoha, kivételes sorsban részesülnek, idegennek (stráin) tekintetnek, mégis szétszórtan maradnak. Nem íparkodnak ezen különállásukat, mostoha sorsukat megszüntetni és a népek közé észrevétlenül felolvadni.

Lehetetlen a zsidó nép ezen elszigeteltségét vizsgálni, anélkül, hogy a történelem tanulságaiból, rejtélyéből e nép nagy multjára és jövő rendeltetésére ne következtessünk, amelyet a Gondviselés számára kijelölt. Mert hisz ez a szétszórt és elkülönített nép az egyetlen, amelynek a története le van fektetve mindenütt az államok irattáraiban, megtalálható a palotákban és a kunyhókban. Ez az egyetlen nép, amelynek még az ellenségei is azon igyekeznek, hogy az ő nemességük diplomáját az ő hivatásuk bizonyítványát, multjuknak a történelmét, jövőjüknek az ígétét, az ő bibliájukat az egész földkerekségen, még a félvad emberek, az eszkimók és lappok kunyhóiban is terjesszék. Lehetetlen ezt a népet szemlélni anélkül, hogy észre ne vegyük a lelkét, a talizmánt, amely őket a korok sirján túl megtartotta, megőrizte, anélkül, hogy a forrást ne vizsgáljuk, amelyből örök frissességüket merítették, amelyből ere-

jüket és bátorságukat nyerték: mondja Hirsch-Sámson Rafael. **וַיִּבֶלְעֵם**

És akkor rájövünk Hámánra arra az igazságra, hogy a zsidó törvény az, **עַם וְדַתְהֶם שׁוֹמֵת מִכָּל עַם** amely ezt a népet elkülöníti. Mert még másutt mindenütt a törvény származik a népből, addig itt a nép származik a törvényből. Mindenütt másutt a törvény van a nép számára, addig itt a nép van a törvény számára. Minden más vallás az embernek csak egy parányát foglalja le, megelégszik az áhítat egy néhány érzelmével, csak a zsidó vallás követeli az egész embert, az egész lételet és az egész életet. És éppen ezért, mert törvényeik különböznek az összes népektől, azért nem szűnt meg a vallásuk az évszázadok folyamán, nem szűntek meg ők létezni, minden szétszórtatás dacára. Mert nem a vallás, amely csak a zsinagógára tartozik, hanem a vallástörvény, amely az asztalt is, a házasságot is szabályozza, különítette el ezt a szétszórt népet. Az isteni tan, amely az egész életet törvényként fogja fel, az egész életet ástentiszteletté emeli, amely minden zsidót pappá, minden zsidó hajlékot templommá, asztalt oltárrá alakította, csak az lette lehetővé, hogy a zsidó országot, földet és államot és hatalmat elvesztett és mégis az összes régi államokat és hatalmakat túlélt a sajátosságával.

Ezen **עַם וְדַתְהֶם שׁוֹמֵת מִכָּל עַם** minden más néptől különböző vallásuk, tette őket képessé arra, hogy érte a királyi parancsokat is áthágni merészeljék, érte az életüket is kockára tegyék, nemcsak annak idején Mordecháj és kortársai, nemcsak Dániel és társai, hanem napjainkban is testvéreink

tizezrei Szovjetországban. Érte bátran a máglyára léptek azóta is vértanúink légiói, ha a hatalom hitüket, vallástörvényük áthágását, a bálvány előtt meghunyászkodó térhajlást követel. De vajjon igaza van-e Hámánnak és korunk Hámánjainak Cuzától Hitlerig abban is, **וְלֹא מֶלֶךְ אֵין שׁוֹהֵ דְהַנִּיחָם** hogy a hatalomnak nem érdemes őket megtűrni, megszámni, életüket megvédeni. Korántsem. Mert Izrael fiai loyálisak és alkalmazkodók voltak mindég, mindenben, ha az nem ütközött vallási törvényükbe. Hazafias kötelességüknek eleget tettek minden korban, amint arra a prófétai szózat intette őket száműzetésük idején. (Jeremiás 29, 7).

Nem szólva élelmességükről, szorgalmukról, a világkereskedelem terén való szakértelmükről és közhasznosságukról. Nem szólva arról sem, hogy mit produkáltak a technika, a művészet, az irodalom és tudomány terén, mindazon iparágakban és szakmákban, amelyek nem lettek elzárva előlük. Csak legutóbb lett kimutatva, hogy a Nöbel díjas tudósok között milyen nagy számarányban vannak a zsidók képviselve. De nézzük az altruista intézményeiket, ahol nem lehet önérdékről szó. Melyik nép versenyezhet velünk a jótékonyság és humanizmus terén? Ez még ellenségeink is kénytelenek rólunk elismerni, akik a zsidóságnak közártalmasságáról, a zsidó internacionálizmusról, a kapitalizmus veszélyéről szólnak, hogy minden baj és nyomor esetén elsősorban hozzájuk jönnek a gyűjtőivekkel.

Avagy a tiszta erkölcs, éppen ezen elkülönítő törvények következménye, amelyről a zsidó családi élet tanuskodik, semmi? A példátlan önfeláldozás, az összehasonlíthatatlan kitartás az eszme mellett, a halált megvető bátorság, amellyel hitükért az összes Hámánokkal szemben sikra szálltak, mindez semmi? De mi lett volna az emberiségből, ha a perzsiai, vagy a későbbi

Meggyőződött már arról?

hogy 7 — leiért 1 liter, cukrozott Helga cacao jó, olcsó és gazdaságos.

Ha még nem, úgy rendelje meg Helgánál, telefon 2. Ugyanott prima tej és pasteurözött tejből készült tejszín, tejfel és vaj házhoz szállítva megrendelhető.

PURIMI TRAGÉDIA 1830-BÓL

Írta: TOLNAI ALFRÉD.

A pozsonyi Zsidó-utca jámborai akkoriban 5591-et írtak levelükre . . .

Akár mennyire zártak voltak is az ablakok, csábító, kedves illat csapta meg az orrot a gettó utcájában ezen a gyönyörű télutói napon. Süttöltek és főztek minden háznál, halat és süteményeket, kindlit és fládnit . . . Elérkezett a nap, amelyen a galuth okozta buskomorságot még a legkomolyabb férfi is leveti magáról. Ma, igen: ma mindenki vidám. Ma mindenki kacag, mindenki danol, mindenki énekel.

Amikor a férfiak kiugrottak ágyaiból, hogy a zsinagógába menjenek, az asszonyok kiállottak a konyhákba, hogy az ünnep tiszteletére valami különlegesen jóféle eleddel készítsenek, az apró népség lelkendezve ficáncolt ágyacskájában: „Ma van purim!” Ma nem volt arra szükség, hogy a felkelésre noszogassa őket anyjuk, frissen s vidáman ugrottak ki a párnák közül és az egyébként szomorú és fáradt arcocskák, ma örömmel sugároznak. Hiszen ma purim van. . .

A kicsikék rávetik magukat a szekrényekre, hogy előszedjék az estére szüksé-

ges álarcokat, bohócsipkákat, köntösöket. A kufatás hamarosan eredményhez vezetett. Örömrivalgás, jókedvű kacagás . . . Hiszen ma purim van . . .

Amikor Szóri asszony a konyhába meghallotta a gyermekei örömvölését, mosolyt ült ajkára. Mosolygott és közben jóságos arcán végigfutottak a könnyek. Eszterke éppen kilépett a szobából.

— Anyám! — kiállt fel a kicsike ijedten — te sírsz? Ma? Purimnapján sírsz?

— Ne törődj velem gyermekem? Semmi az egész — feleli könnyein át mosolyogva Szóri asszony. Azután magához szoritotta a leánykát, szenvedélyes szeretettel ölelte, csókolta.

Hiába mondotta Szóri asszony semmi ségnek a dolgot, minden oka meg volt a szomorúságra. Ki a megmondhatója, vajjon a következő éjszakát még e négy fal között töltheti-e a család? Mindaddig eredménytelenek maradtak a tárgyalások, a gróf továbbra is a ház visszaadását követelte. Visszakívánja a házat azért az árért, amelyért ötven esztendő előtt eladta. Amelyért eladta Mardche apjának, Szóri asszony ipójának, reb Esriel Lebnek, Isten nyugosztalja! Nem sokat értett Szóri asszony a törvényhez és amikor Mardche elmondotta neki, hogy a gróf visszaköveteli a házat, mosolyogva jegyezte meg:

— Hát csak követelje! Ne add el neki!

— Jaj, gyermekem — sóhajtott fel Mardche — beszélni könnyű dolog. De az avitricitálás-törvény?

— Mi közünk nekünk ahhoz a törvényhez? Boldogult jó apád, reb Esriel Leb megvette a házat, megfizette. A házat utána te örökölted, így intézkedett a végrendelet. És ha ezerszer akarná is a gróf, nem adod el neki a házat!

— Szóri, édes fiam, ehhez te nem értesz! A törvény úgy intézkedik, hogy a nemes urak visszakövetelhetik ötven év után azokat a házakat, amelyeket zsidóknak adtak el. Nekünk meg vissza kell adnunk a vételár ellenében . . . Az ötven év elmúlt . . .

— Ez a törvény igazságtalan, embertelen.

— De törvény! Ujból megakartam vásárolni a házat a gróftól, kétfős árárt ajánlottam fel. Nem enged . . . A házat, nemesi birtokát akarja vissza, mondotta.

— És most? Most mi lesz velünk? Mi lesz most?

— Most? Vagy visszaadom a grófnak a házat, gyermekem és visszkapom a vételárat, természetesen a használati díj levonása után, vagy . . .

— Vagy? Van még egy lehetőség?

— Van! . . . Vagy megvédelmezem a házat a gróf és emberei ellen.

— Istenem löni fognak? Fegyverekkel,

SZÖVETVÁSÁR

április 15-ig, most érkezett tavaszi ujdonságokból a legolcsóbb mai árakkal.

Cégünkre ügyeljen! Str. Avram Iancu v. Kossuth-utca 1. Sas-palota

DEUTSCH POSTTÓÁRUHÁZ

hámánoknak sikerült volna ezt a népet az emberiség lisztájából törölni? Ha az isteni bölcsesség és irgalom nem nyilvánult volna meg éppen abban, hogy ezen népet szét-szórta, avégett, hogy a dühöngő vérszomj sehol se ronthatson rájuk egyszerre, sehol se végezhesen az egész zsidó néppel?

Ha Hámán ma kétezer év után fellámadna, hol találná a régi Perzsiát és Macedóniát, amely azt leigázta, hol találná a régi Rómát, amely ezeket követelte? A zsidók ellenben, akiket a vadállatok elé dobtak a győztes rómaiak és a rabszolgavásáron eladtak, megkezdtek gigászi küzdelmüket a római szellemmel és a zsidó igazság azóta diadalról diadalra hág. Csak egy visszhangot fogott fel azóta a felvilágosodott emberiség a zsidó szellemből és azzal megváltotta és civilizálta a barbár népeket.

A zsidó biblia azonban sokkal többet foglal magában. Az egész törvényt szelleme még ismeretlen, még a guny és ne-

vetség lárnya. Még eljön az idő, amikor mindez az emberiség megmentője és megváltója gyanánt lesz elismerve. Mert nem a tanban van az emberiség üdve, hanem a törvényben. (S. R. Hirsch).

Vajha mi is megértenők a sors inó szavát, a gyűlölet tengerét, amely bennünket elnyeléssel fenyeget, amely a zsidóság megérhetését mindenütt lehetetlenné teszi. És miként őseink Susánban קִימוּ וְקָבְלוּ עֲלֵיהֶם וְעַל דָּרְעֵם ismét elfogadták és gyermekeikkel elfogadtatták a régi zsidó törvényt כִּימוּ מִה שֶׁקָּבְלוּ בָרַר az egész zsidó igazságnak a megismerését és megvalósítását előmozdítani. Akkor majd a többi népek is felismerik az üdvösség ezen forrását. És megvalósul a megillah szava: ismét világhosszág, öröm s vigáság lesz a zsidó házakban. לַיהוּדִים הַזֶּה אִוְרָה וְשִׂמְחָה וְשִׁשְׁוֹקֵר בְּנֵתְהוּ לְנוּ.

Dr. F. S.

Borzalmas nyomor pusztít a kárpát-rusinszkói zsidóság között

Prága. Az egész csehszlovákiai zsidó közvéleményt egy borzalmas igaz kiáltás fogja meg, amely mindenki számára kötelességé teszi, hogy segítsen úgy és annyival, ahogyan csak erre lehetősége van. A rusinszkói földműves és általában produktív termeléssel foglalkozó zsidó tömegei az elmulás szélén állanak. A kegyetlen hideg tél teljesen összeroppantotta a szervezeteket és a krónikus éhezés kiszította az izmokból az erőt. Gyermekek, anyák és apák egyaránt kibukó szemekkel várják a holnapot. És ha a holnap sem hoz a számukra segítséget, akkor...

A rusinszkói zsidó segélybizottság a következő felhívást intézte Csehszlovákia zsidóságához: „Testvérek! Halljátok! Zsidó

testvéreink ezrei élnek már hónapok óta az éhínség legszörnyűbb kinjai között. Vagy segítünk, vagy elpusztulnak! A ti kezetekben van letéve a sorsuk! Mindenki nyújtson néhány morzsát az éhezőknek. Felelősséggel tartozunk az életükért! Zsidók! Testvérek! Segítsetek!”

Pontos statisztikai számok beszélnek arról, hogy ezen a télen Rusinszkóban 10.000 zsidó lélek éhezte keresztül a hónapokat. Nem frázis, de szörnyű valóság, hogy ezeket az éhezőket már csak a földből kikapart gyökerek táplálják. Hogy meddig folyhat ez még ebben a tempóban? Nem sokáig. Csehszlovákia zsidósága egy napon tömeghalálra fog ébredni.

ágyukkal fognak lövöldözni. Tégy jelentést a rendőrségen.

— A rendőrség mit sem tehet! Nem avatkozhat a dologba sem a gróf, sem az én oldalomon.

— Megölik gyermekeinket...

— Attól ne tarts! Fegyver használata tilos, azt tiltja a törvény, megakadályozná a rendőrség.

— Mit fogsz tenni, Mardche?

A kaput elzárjuk, jól eltorlaszoljuk, az ablakredőnyöket szintén. Tulajdonomat önkéntesen át nem adom...

Igy beszélgetett tegnap este férj és feleség. És ma? Ma van purim! Szóri asszony a konyhában az ünnepi ételeket készíti elő. A gyermekek nincsenek otthon. Eszter, Mojsche, Dávidka és a két legkisebb: a Sájé és a Blümele... Valahol az utcán játszadoznak... Nehéz, topogó léptek. Bábe Lea, a nagymama. Az öregasszony botjára támaszkodva belép a konyhába és nyögve esik bele egyik konyhaszékbe.

— Mi az ujság, Szóri?

— Még mindig semmi, Bábe Lea — feleli Szóri, akinek a könnyek ismét a szemébe szöknek — a gróf követeli a házat. Ez erőszak... Ez rablás... Embertelenség.

— Ez a törvény, gyermekeim. Mit sem lehet tenni ellene.

— Törvény? Amit ők... ezek az urak

maguk számára, a maguk előnyére csináltak... És ezt türi a nagy Ég? Ez az ő felebaráti szeretetük? Embereket kergetnek ki az utcára! Ott honukból, amelyet megvettek, megfizettek. Az utcára menjek ki? Veled az öreg, beteg asszonnyal? Azzal az öt szegény proronnyal? Ki a hideg éjszakába? És ez törvény? Ez az ő törvényük?

— Gyermekeim ne feled a galuthban vagyunk, a gettóban vagyunk! Zsidók vagyunk, szegény zsidók, akiket mindenki üldöz, bánt.

Hiába beszélt Bábe Lea, Szóri asszony csak nem nyugodott meg. Sem a vigasztaló szavak, sem férje figyelmeztetései nem hozták vissza nyugalmát.

— Reb Pappenheim megígérte — beszélte Mardche, amidőn az üzlethől hazatért — hogy a házába fogad mindannyiunkat, ha a gróf emberei bejutnak a házba és nekünk távoznunk kellene.

— Reb Wolf derék ember! jelenti ki Szóri, — de az ő háza csak menedékhely a számunkra és nem otthon!

Igy jött el a délután. Reb Madche egy néhány olyan férfivel jött haza, akiknek helyén van a szive, akik hajlandóknak mutatkoztak, hogy a ház védelmében résztvegyenek. A gyermekek, az asszonyok a belső, legvédelemben szobába kerültek. A nehéz tölgyfakaput gondosan elzárta Mardche, az-

Miért? Miért kell ezreknek éhen elpusztulni? Dolgoznának, ha munkát adnának nekik. Figyeljenek fel Cuzáék és Hitlerék! Az „uralkodó” nagytőkés faj éhenpusztul!

Kanadában 5 hajórakomány búzát sülyesztettek a tenger alá. A „tultermelés” miatt. És, hogy az árak magasan megmaradjanak. Sikerült.

És Rusinszkóban haldokolnak az éhes emberek. Ehez nem kell magyarázat, hogy mindenki megérthesse korunk gyilkos és pusztító szellemét.

Olcsó tavaszi árusítást megkezdtek!

Árjegyzék:

Lei

1 drb. himzett női ing	69.-
1 „ I-a batiszi kombiné	75.-
1 „ himzett tusor kombiné	129.-
1 „ I-a tusor himzett hálóing	189.-
1 „ I-a oxford ing két gallérral	138.-
1 „ I-a puplin elejü férfi ing	128.-
1 „ zephir rövid nadrág	34.-
1 „ I-a rajé rövid nadrág	58.-
1 „ dolgozó ing	50.-
1 pár valódi selyem harisnya II.	78.-
1 „ hibátlan női harisnya	9.-
1 „ flór női harisnya kis selejttel	19.-
1 „ női selyem harisnya	21.-
1 „ gyermek patent harisnya Nr. 1	6.-
1 „ zokni	5.-
1 „ férfi zokni	8.-
1 drb. női reform nadrág hibátlan	25.-
1 „ gyermek reform nadrág I-a	18.-
1 pár selyem zoknitartó	11.-
1 drb. gyermek nadrágtartó	9.-
1 „ női zsebkendő	3.-
1 „ gyermek pullover vagy mellény	58.-
1 „ női	88.-
1 „ I-a női selyem nadrág	69.-

KLEIN SÁNDOR & Co.
Sas-passage, főbejárat

tán az ablakokat is eltorlaszolta, vastag deszkákkal, nehéz gerendákkal. A ház ostromolt várhoz volt hasonló. Elmúlt a délután és mi sem történt... Beállott a sötétség. Az utcán álarcosok ezrei tolongtak, zajongtak, ujjongtak, énekeltek. Hangos kacagás vidám fecsegés töltötte be az egyébként csendes gettót. Az emberek vig tréfákkal szórakoztatták egymást... De Reb Mardche háza előtt elnémult a zaj, a tréfa, a csevegés, a dal, a hahota. Némán és elkomolyodva osontak el az álarcosok a szomorú ház előtt. A gettó mindenik lakosa tudta milyen vészfelhők tornyosulnak ennek a háznak lakói felett...

Reb Mardche a kapukijárat melletti szobácskában huzódott meg barátaival, ott várták a fejleményeket. Amikor este lett és a Mihálytorony harangja elkondította a tizedik órát, Mardche hazaküldte barátait:

— Azt hiszem — mondotta — ma már nem jönnek. Talán nem akarja a gróf ünnepünket megzavarni. Menjétek nyugodtan haza. Köszönöm barátságokat.

A férfiak szétszéledtek és Reb Mardche családja után nézett. Itt is kifejezést adott nézetének, nem hiszi, hogy a gróf emberei ma eljőnének. Mégis csak jó ember a gróf. Az asztalhoz ültek. Szóri asszony kiment a konyhába, hogy behozza a dióshalat.

— Mardche! Mardche! — rohant azon-

HETI GLOSSZÁK

Jorga-Cuza szerelem

Több ízben volt már alkalmunk Jorga miniszterelnökről ugyis, mint miniszterelnökről, ugyis, mint közoktatásügyi miniszterrel és ugyis, mint privát személyről írni. Alkalmunk volt rámutatni, hogy Jorga a nemes emberbarát, hogyan nyergelt át a bársonyszékben a nyílt pogromra uszító Cuza-csoportjához. És Jorga miniszterelnök ehhez a sorozatos kollekciónak mindig hozzájárult néhány színes darabbal, ha már úgy hitük, hogy mindent elmondottunk róla. Most is. A sorocai zsidó gimnázium bezárásáról van szó. Több hónapja már, hogy zárva van és hiába minden tiltakozás és jogos érvelés. Semmi sem történik. Miért? Mert Jorga ugyan a közoktatásügyi miniszter, de Cuza az, akinek döntő véleménye van. És Cuza természetesen nem akarja a zsidó gimnázium életét. De másoldalról is megnyilatkozik Cuzának az uralma ennek a kormányának az életében. Például a parlamenti ülések alatt. Amikor Cuza feláll a szószékre és beszél. Illetve csak a parlamenti tudósítások írják így. Mert Cuza feláll a szószékre és artikulálan hangokat hallatt. És Jorga ezalatt mosolyog és bólint. Hogy azt mondja: jól van kolléga ur! Jól van. Igazán nagyon szellemes. Pláne amikor azt a kifünő hasonlatot mondta a piócáról és a zsidókról. Így megy ez végig. A zsidó parlamenterek interpellálnak és Cuza sérteget és handabandázik. A miniszterek pedig mosolyognak. No hiszen a profesor urról van szó, aki — mindenki tudja — román hazafi.

De persze van az éremnek egy másik oldala is. Az ugyanis, hogy a Jorga miniszterelnök ur állása ép annyira bizonytalan, mint amennyire a kormány stabilitása is a holnap, sőt talán már a ma kérdése. És szükség van felkészülni az új választásokra. És Jorga már készül is. És Cuza lesz a cimborája. Nem mintha a választás olyan nagy dolog volna és mintha sokat jelentene — mondjuk a népakarat — de hátha egyeznek az elvek és a tervek, miért is ne?

És Jorgát, amióta felkerült a világot jelentő parlamenti deszkákra, faképnél hagyta józansága, tekintélye és komolysága. Legujabban már az arisztokrata viccek helyett, Jorga-viccekkel szórakoznak Romániában. Jorga azóta tette meg már hitvallását az antiszemizmussal mellett is és ezt ha kis rezignációval bár, de mégis elégtétellel vesszük tudomá-

sul. Hogy miért? Mert ameddig Hitler és Cuza és esetleg Jorga is fenegyerekeskedik a zsidóság ellen és az egyiket bohócnak, a másikat kocsisnak nevezi a közvélemény és a harmadikról arisztokrata vicceket mondanak, addig még nincsen hiba. Mert addig a tömegek még kellően és maguk teljességében értékelik mindannyiukat...

Zsidómészárlás — diákcsíny

Még emlékezetes lehet olvasóink előtt, hogy néhány hónappal ezelőtt a világsajtót bejárta egy magyarországi fehér-puccs híre és a politikai rendőrség gyorsan letartóztatásba helyezte vagy 100 tisztet, arisztokratát és politikust. A puccs-hír élénk feltűnést keltett a külföldi sajtóban és körülbelül erre az időre esik a pengő váratlan és erőteljes zuhanása is. Nem állítjuk azt, mintha a magyar pénzügyi válság ebből a terroristá puccsból folyna kizárólag. De bizonyos, hogy a fuldokló magyar gazdaságnak ez a vakmerő és terveiben gyilkos szervezkedés döntő lökést adott.

És most, hogy a polgári bíróság ítéletet hozott ebben az ügyben és az ítéletben a magyar hivatalos politikai felfogás mutatja meg meztelen ábrázatát, most, hogy a kendőző festék és álarc lehullott az arcokról, most tisztán láthatjuk a táguló polusokat és láthatják mindazok, akik eddig még hittek és a magyar kormányzás arcán a ruzs és festék pirosságát természetes színnek látták. Mi mondtuk mindig, hogy ez rothadást takar és hogy vásári bájok csillogtatása mindez.

Tehát nézzük csak. Mit akartak a puccsisták, mit tettek és hogyan vélekedik a magyar bíróság erről a „fantasztikus csínyről”, amint azt ítéletének indokolásában nevezte.

Vannay László katonatiszt állott a bíróság előtt, mint fővádott, aki vallomása-

ban nyíltan kijelentette, hogy „össze akarunk fogdosni Magyarországot gazdag zsidóit és lemészárolni őket, ha nem szánják az országot.” Majd amikor a részletekre került a sor, így beszélt: „Sürgősen egy milliárd pengőre volt szükségünk, ha ezt egy óra leforgása alatt nem kerítették volna elő, úgy elkezdődött volna az aratásunk”. Így szólt a vallomás és ezt olyan emberek erősítették meg, akiknek, mint Vannay Lászlónak is, katonák vannak a hatásköre alatt és fegyverekkel rendelkeznek. A tervek tehát nem voltak annyira fantasztikusak, mint amennyire becsületesek. Azonban... és itt kapcsolódunk bele a kérdés friss aktualitásába. Azonban mindez nem „alacsony ösztönökből fakadt” — mondja a bírói indoklás, — „hanem a hazafiasságnak mindennel leszámoló utkeresésében”. A vádlottak keresték az utat és ha ez az ut nem is volt célravezető, ha nem is volt az igazi, de becsületes volt. Jót akart. És különben is — fejti ki tovább a hivatalos véleményezés — olyan fantasztikus és olyan diákos volt az egész, hogy nem lehet ezt statáriális uton, de még a törvény kemény szigorával sem elbírálni. Gyerekség volt az egész. Naivitás. Diákcsíny. Hiszen csak pár száz gazdag zsidó életére és vai gyonára tört. Am például az az Ondi, aki nem volt sem katonatiszt, sem arisztokrata, de még politikus sem, az már elvetemült gyilkos. Az a 19 éves fenevad, aki éhes volt és kenyeret akart szerezni magának onnan, ahol volt, annak hurkot a nyakára. Bitófát neki. De Vannay László, aki föl emelt fejjel vállalja és kimondja, hogy zsidót akart ölni, sokat, százakat — az már egészen más. El sem hisszük neki, hogy egy kellemes megjelenésű és jó modoru katonatiszt képes lenne ilyesmit tenni. Hiába is mondja, nem hiszi el neki sem az ügyész, sem a bíróság egyetlen tagja sem. Tréfa. Így a magyar igazságszolgáltatás. És csak egészen mellékes, hogy Vannay László — már a bírói preszlizs kedvéért is — 6 havi államfogházat kapott. A többi vádlottakat felmentették. Éppen, mint amikor Wincoisgretz hamisította a frankokat — szintén hazafiasságból. — Őt is elítélték 1 frankra, hogy máskor „ne legyen kedve” ilyen vakmerő vállalkozásra.

A magyar bíróság tehát elvben leszögezte, hogy zsidót ölni hazafiasságból, „utkeresés” a magyar sorstragédia leküzdésére. És Vannay László csak ezt tette. A példa szép. Az ut nyíltva áll. A magyar hazafiasság kitombolhatja magát és keresi az utat a zsidók életén keresztül.

Csődtömeg eladás

A „COSTUM” férfi és gyermek ruhagyár csődtömegéhez leltározott kész férfi és gyermek ruhák, tavaszi kabátok, ruha- és kabát-szövetek, laboratóriumi és munkakabátok, tiroli kabátok és nadrágok

mélyen leszállított áron adatnak el a tömeggondnok által

Arusítás folyó év március 14-én kezdődik Bul. Regele Ferdinand 13. szám alatt (Veiszloviits-palota).

ban lélegzetnélkül kisvártatva vissza — itt vannak az emberek. A kaput fessegetik.

Reb Mardche a kapuhoz rohant és az elrácstolt kémlelőnyíláson az utcára tekintett. A gróf emberei néhány fáklyát gyújtottak meg, azok halvány fényénél látta Mardche, miként esik háza kapujának egy falka ember; hajduk és parasztleányok, fejszével, furkóssal, feszítővassal, csákánnyal. Gazdag-prémezelü bundába burkoltan állott az utca tulsó oldalán egy férfi. A gróf. Mosolyogva szemlélte emberei igyekvését.

— Mit akartok? — szakadt fel Mardche lelkéből az emberfeletti hang. — Az én házam ez, az én tulajdonom. Távozzatok! Távozzatok békeséggel!

— Nyisd ki zsidó! — hangzott az utcáról. — Nyisd ki a kaput, mert póruljárász, ha nekünk kell a kaput felfeszítenünk. — A gróf is fejt egy kísérletet:

— Nyisd ki Mardche, nyavalyás zsidó! Nyisd ki különben fejetekre gyujtatom a házat.

— Ez az én házam!

— És a sirod is lesz! És a fattyuid sirja, ha nem engeded át szépszerivel a házat.

— A ház az én tulajdonom! Apám vette, meg is fizelte.

— Vissza kapod a pénzedet, zsidó Nyissál kaput!

— Nem kell a pénz. A ház kell... Ke-

gyelmes gróf ur megveszem újra a házat...

Kettős... háromszoros árát fizetem meg.

— Hahaha — nevetett gunyosan a gróf.

— Kegyelmes uram ne taszisd szegény gyermekeimet télviz idején az utcára.

— Kinyitni!

— Négyeszeres árát fizetek. Öreg édesanyám beteg. Feleségem a hatodik gyermekkel várandós. Kegyelmezz nemes ur, Örökkévaló áldása lesz rajtad.

— Törjétek be a kaput emberek — rendelkezett a gróf s ismét ütések zúdultak a kapura. A belső szobában nyöszörögtek a gyermekek. Szóri asszonyt mély aléltás fogta el, úgy hanyatlott Babe Lea karjaiba. Mardche egy pillanatra övéi után nézett, azután futott vissza a kapuhoz. Ő, az ostorolt ház gyeten férfiembere. Időközben a ház elé érkezett a rendőrség is. A rendnek derék őrei kitünően szórakoztak az épületes színjáték láttán. A gróf ur mind egyiküket egy vadonatúj tündökös ezüsttallérral ajándékozta meg és bőven jutaltott nekik a magukkal hozott pálinkából. Vigfarsangi mulatság volt az odakinn! A rendőregények kacagtak és tréfálództak. A hajduk serényebb munkára ösztökéltek a parasztleányokat. Ezek pedig dolgoztak, vagdoszták a kaput és nagyokat káromkodtak. Káromkodtak, mert a nehéz kapun csődöt mondott minden igyekezetük.

Egyszerre Reb Mardche hallja, hogy a Mihálytorony harangja vésziesen megkondul. Az utcán fesivit a vészkiáltás: „Tűz van! Tűz van! Reb Mardche háza ég! Tűz... Tűz...”

Az egyik parasztleány felkuszott a háztetőre és felgyújtotta az ócska zsindejtetőt... Borzalmas állatias ordítás reszkettette meg a levegőt: Ordítóva rohan reb Mardche a belső szobába, karjain cipeli, kezük-nél ráncigálja övéit a kapuhoz... Azután anélkül, hogy egy szó is elhagyná ajakát felnyitja a kaput. Szó nélkül hurcolja félálult asszonyát, benuult öreg anyját az utcára. Ziháló zokogással követik őket a gyermekek... Az öt kicsi ártatlan emberfióka...

Egy hang nélkül megy el a gróf előtt... Csak egy pillantása éri a nemes urat... Egy pillantás...

A parasztleányok, a hajduk és élükön a nemes és méltóságos gróf betódulnak azután az elhagyott hajlékba. A tüzel eloltották... A belső szobában lerített asztalra bukkantak a győzelmes ostromlók. Az asztalon ott volt, az időközben megkocsonyásodott, finom diszhal... A konyhából a szobába is betolakodott az odaégett tézslának kesernyés szaga... A kindlik...

Purimnapján történt... 5591-ben... Vagy ahogy a keresztyények mondják: az Urnak 1830 esztendejében...

ZSIDÓ KÖZGAZDASÁG

A romániai zsidóság széles rétegeit kell szövetkezetekbe tömöríteni

Irta: GLÜCK JÓZSEF
a szatmári Kishitelbank ü. igazgatója

Satu-Mare városában a zsidó szövetkezeti élet mindössze 6 éves multra tekinthet vissza. 1926-ban alakult meg a Kishitelbank és Takarékpénztár Rt., részvénytársasági formában, azonban szövetkezeti jelleggel. Nehéz feladat elé volt állítva az intézet. A gazdasági megszervezettség nélkül vegetáló zsidó kisexisztenciákat maga köré kellett gyűjtenie és fel kellett világosítani őket arról, hogy a bennük rejlő gazdasági és morális erőket koncentrálni kell külön az egyén és együtt az összesség javára és hasznára.

Azok az elemek, amelyek a tőkés hitelintézmények elgondolásai szerint hitelösszekötítésre alkalmasak nem voltak s amelyek ki voltak szolgáltatva a magánuzsora mohóságának, nagy számban jegyeztek részvényt, hogy hitelszerzés által termelési lehetőséget teremtsenek maguk számára.

1926-tól 1929-ig, tehát azokban az években, amelyek még nem viselték magukon annyira a gazdasági válság jegyét, a Kishitelbank tagjai példás fegyelemmel teljesítették köteleességüket önmagukkal, társaikkal s az intézettel szemben.

Az 1930. évben azonban a teljesítőképesség csökkenése észrevehető tünet volt s ugyanakkor egy másik szomorú jelenség is kezdett kibontakozni. Azok a rétegek, amelyek az intézet alakulása idején még szociális elgondolásokból jegyeztek részvényeket, anélkül, hogy az intézet kölcsöneire számot tartottak volna, mind többen és többen jelentkeztek kölcsönök végett. Egy hatalmas elszegényedési folyamat megindulását jelzi az 1930. év annak a tulprodukciónak következtében, amely világszerte bekövetkezett. Ez a túltermelés idézte elő a gazdasági válságot és a munkanélküliséget világszerte. A válság nyomai mutatkoznak abban a tényben, hogy 1931-ben a késések és perlések számaránya emelkedést mutatott.

A Kishitelbank és Takarékpénztár Rt. tudvalevően az American Joint Reconstruction Foundation erkölcsi és anyagi támogatásával működik. Az üzleti szabályzat, amelyet az American Joint Reconstruction Foundation az intézet számára kidolgozott, egyesek előtt nehézkesnek, sőt bürokratikusnak tűnik. Ez a szabályzat azonban 1931-ben fényesen állotta ki a gyakorlati erőpróbát, mert neki köszönhető, hogy a Kishitelbank a válság legsúlyosabb napjaiban is teljesen mobil maradt. Amikor évtizedes multtal rendelkező nagy pénzületek omlottak össze, vagy jobb esetben a hitelműveleteket teljesen beszüntették, akkor a Kishitelbank minden fennakadás nélkül végezte hitelellátási tevékenységét. Az egyedüli intézetek éppen a Kishitelbankok voltak, amelyek a válság napjaiban kölcsönöket helyeztek ki.

Mi ebből a tanulság?

A szövetkezeti gondolatnak éppen a válság megpróbáltatásai közepette kell megerősödni és való tényekké kifejlődni. A jólét és prosperitás idején mindenki megelégedett s a megelégedett emberek társadalma nem tartja szükségesnek az egyének tömörülését, hanem mindenki a saját útjain haladva véli elérni munkája eredményét.

Az a társadalom azonban, amely a válság lejtőjére jutott, csak úgy tud a lejtőn megállni, ha az erőit egyesíti, ha gazdaságilag szervezkedik. A szövetkezeti eszme azokban az országokban hódított teret legjobban, ahol vagy a klimatikus viszonyok következtében, vagy a helytelen gazdálkodás miatt a lakosság elszegényedett. Példa erre Norvégia és Dánia.

Az idő megérett arra, hogy a romániai zsidóság minél szélesebb rétegei bevonásának a szövetkezeti élet kereteibe. Zsidóságunkat reá kell vezetnünk annak az erőnek a felismerésére, amely a szövetkezésben rejlik. A szövetkezeti megszervezettség egy szebb és sokkal boldogabb jövő felé vezet.

Ki Kell Költöznünk

SAS-PASSAGEBELI
NAGYÁRUHÁZUNKBÓL

Ki Kell

minden **K**inek

HASZNÁLNI EZT AZ ALKALMAT

MOST

VÁSÁROLHAT DERÜRE-BORURA

KOVÁCSÉK-nál

SAS-PASSAGE

Eredménnyel végződött Biharmegyében a Keren Hajjeszod akció

Gondos előkészítési munkálatok után február 7-én indult meg Nagyváradon a Keren Hajjeszod kampány és a rendkívüli súlyos helyzet dacára várakozáson felüli eredménnyel záródott.

Dr. Manfred Reifer kamarai képviselő mindenki lenyűgöző bátor beszédei, dr. N. M. Gelber és professor Silberbusch nagyhatású beszédei, valamint a zsidó nemzeti szövetség ifjúsága előtt tartott rendszeres szemináriumi előadásai, kitűnő nevelő hatással voltak. Minden vonalon új élet vonult be a palesztinai újjáépítés munkájába.

Nagyváradon. A Keren Hajjeszod bizottság és a delegáció munkáját egy lelkes hölgy és férfi bizottság támogatta. A kíséretek nehéz munkáját dr. Markovicsné Geist Renée, dr. Winkler Mórné, Epstein Samuné, Jachzel Joachimné, dr. Kohányi Rezsóné, Halmos Mórné, Silbermann Józsefné és Geist Paula, férfiak közül: dr. Bárdos Imre, dr. Várdi Ödön, Kemény József, Kutona tanár, Leitner Zoltán, Kesztenbaum Zoltán és Blum Zsigmond látták el, melynek eredménye a mai súlyos viszonyokat figyelembevéve várakozáson felüli összeggel gyarapította Erdély zsidóságának a palesztinai újjáépítéshez való hozzájárulását.

Szalontán. Dr. Nébel Ábrahám főrabbi nagyhatású beszédben nyitotta meg a Keren Hajjeszod meetinget, rámutatva palesztinai újjáépítési munka fontosságára. Dr. Gelber és Berkes Dávid tartottak általános tetszés mellett felvilágosító beszédet a világ zsidóságának helyzetéről és Palesztináról. Dr. Kálmán Jenő, Farkas Kálmán és Kardos György támogatásával bonyolították le a Keren Hajjeszod akciót, igen kedvező eredménnyel. Katz József hitközségi elnök ebédet adott a delegátusok tiszteletére, Berkes Dávid az ifjúság részére szemináriumi

előadást tartott.

Érmihályfalván. Lindenfeld Nőe gondos előkészítő munkálatai után dr. N. M. Gelber a munkásokthoz helyiségében nagyszabású beszédet, ugyancsak nagyszabású chasid ifjúság előtt dr. Gelber szemináriumi előadást tartott. A Keren Hajjeszod biztosi tisztelet dr. Grosz Sándor vállalta. A bizottság tagjai Deutsch József, Lindenfeld Nőe, kik a kísérlet munkáját is végezték nagy hozzáértéssel.

Székelhidon. Professor Silberbusch egy teastély keretében dr. Jakobovits Manó bankigazgató lakásán ismertette a Keren Hajjeszod munkáját. A kísérlet munkáját dr. Kornheuser Izidor K. H. biztos és Welsz Jenő látták el kielégítő eredménnyel.

Margittán. Szépszámú hallgatóság előtt professor Silberbusch ismertette az országépítési munka fontosságát. Vadász Jenő bankigazgató vezette le a gyűlést. A delegátus kísérletét Vadász Jenő és Lób István látták el. Margittán egyébként igen szép somérmozgalom van Vadász Jenő főparancsnoksága mellett. A gyűjtési eredmény kielégítő.

Telegden. Dr. Gelber irányította a Keren Hajjeszod munkát az elmúlt évinél is jobb eredménnyel. A Keren Hajjeszod biztosító tisztelet Weinstein Adolf és Lindenfeld Miksa látták el, kik az akció lefolytatásában is segédkeztek.

Élesden. Dr. N. M. Gelber és Blum Zsigmond végezték a Keren Hajjeszod akciót, mivel az ottani Keren Hajjeszod biztos Ladányi Miksa betegsége miatt ebben a munkában nem vehetett részt.

Belényesen. Guttmann Géza nyitotta meg a hitközség tanácstermében megtartott jól látogatott előadást, ahol dr. N. M. Gelber ismertette a palesztinai újjáépítési problémáit. Az akció eredménnyel végződött.

Berendezés
olcsón eladó

Ügynököket
díjazunk

Helyiség
kiadó

Legszebben fest, tisztit I. V. O.

Oradea, Uri-ucca 1, Mészáros-ucca 4. (Royal-kávéházzal szemben) és Uri-ucca 34. :: Telefon 5-53.

HIREK

a „Népünk“ cikkeinek utányomását csakis a forrás megjelölésével engedjük meg.

Naptár 5692

Péntek, Adar II. 10, március 18.

Szombat, Adar II. 11, március 19.

פרשת זכור

Heti szidra: ויקרא

Heti háftóra: כה אמר ה'

Hétfő, márc. 21-én אסתר תענית (Eszter bójli). Kedd, márc. 22-én פורים (Purim).

Szerda, márc. 22-én שושן פורים (Susan Purim).

Szombat kezdete:

üzlet bezárás 6.15

gyertyagyújtás 6.25

Istentisztelet kezdete 6.30

Szombat befejezése 7.25

— *Terjesszék és szerezzék előfizetőket az erdélyi zsidóság egyetlen független és legolcsóbb lapjának, a »Népünk«-nek. A »Népünk«-nek egyetlen zsidó asztalról sem szabad hiányoznia.*

— Lapunk e heti száma, a purimi ünnepre való tekintettel, nagyobb terjedelemben jelenik meg. Lapunk legközelebbi száma április 1-én fog megjelenni.

— A károlyi főrabbi fennhatósága alá tartozó ruszinszabó Muzsaj önnálló rabbinatussá alakult át.

Beregszászból jelentik: A muzsaji hitközség az utolsó években, a beregszászi rabbiság hozzájárulása alapján, Teitelbaum Joel nagykárolyi főrabbi irányítása alá tartozott. A nagykárolyi főrabbi évről-évre meglátogatta a muzsaji hitközséget, hogy annak vallási és rituális kérdésekben megfelelő irányítást nyújtson. Az elmúlt héten a nagykárolyi főrabbi hivatalosan visszalépett a muzsaji rabbi széktől, megboldogult bátyjának, a szigeti főrabbinak veje, a fiatal nagy tudású Twerszki Jochanan javára. Az ujonnan megválasztott rabbi, fia az asztileri rabbinak és unokája a megboldogult nagy belzi rabbinak. A károlyi rabbinak gesztusa, melyet egyidejűleg a muzsaji hitközséggel is közölt, a legjobb megelégedést váltotta ki és az összehívott hitközségi képviselőtestület azt egyhangulag magáévá tette. Az új főrabbi, ki egyébként jelenleg még Szigeten tartózkodik, rövidesen elfoglalja a muzsaji rabbi-széket és vele egyidejűleg a szlovenszói zsidóság egy kiváló rabbinagysággal is gazdagodik.

— **A holland kormány törvénytervezetet készít a nemzeti szocialista mozgalom ellen.** *Amsterdam.* A nemzeti szocialista szervezkedés, csakugy mint Németországban, itt is katonai jellegűt ölt. A horogkeresztűs párt tagjai egyenruhákba járnak és töröket, sőt egyes esetekben tegeveket is használnak. A holland kormány ezzel kapcsolatban elhatározta, hogy törvénytervezetet készít a nemzeti szocialista párt működésének szabályozására és megtiltja többek között a katonai gyakorlatozásait is. A kormány természetesen kiterjeszti ezt a törvényt az összes holland politikai alakulatokra. Jellemző, hogy Hollandiában alig van még említésreméltó multja a horogkereszteseknek és a kormány máris szükségét látja, hogy a törvényhozás útján megrendszabályozza az eselleges készülődéseiket. Mindenesetre sokkal egészségesebb, ha ezt megelőzőleg történnék intézkedések, mintha utána is — marad minden a régiiben.

Vérvád Syriában

A rituál-gyilkosságok meséjének e klasszikus földjéről ismét újabb hír érkezett hozzánk, amely jellemző képet vett arra, hogy milyen erőktől indulnak el e bestiális vádnapok szála. Kik azok, akiknek érdekében áll, hogy megfertőzzék a nép lelkét és milyen módon és eszközökkel teszik ezt. — Aleppo községben egy arabot letartóztatott a rendőrség. A letartóztatást megelőzte, hogy a már idősebb arab egy zsákot vitt a vállán és módfelett gyanusan viselkedett. A rendőrszót megkérdezte, mit visz a zsákban, mire az arab egész különösen azt a választ adta, hogy: gyújtóanyagot a zsinagóga számára. A rendőr kibontotta a zsák száját és egy kegyet enül összeszabdalt gyermek holttestét találta meg benne. A vallás alkalmával kiderült, hogy a holttestet egy görög-orthodox vallásos férfitől kapta, azzal a megbizással, hogy helyezze azt el a helybeli zsinagóga ajtaja előtt. A letartóztatott arab minden kérdésre kimerítő és pontos választ adott. Elmondotta, hogy megbizója nyíltan leplezte előtte célját és kijelentette, hogy erre azért van szükség, mert közeledik a zsidóknak husvétli ünnepe és azt a látszatot akarja kelteni, mintha a zsidók ölték volna meg a keresztény gyermeket, hogy keresztény vért locsolhassanak a pászkájukra.

Syriában, hol tudvalevőleg igen könnyen lehet izgatni a keresztény lakosságot a vérvád fantasztikus meséjével, már több ízben igen nyugtalanító hatásokat okozott a fendenciózusan terjesztett mese. Legelőször 1829-ben Damaszkuszban merült fel a kérdés, amikor is a helyi sajtó oly hirt korpoltált, hogy Juda Chatta 60 éves zsidó ember az uccán megfogott egy keresztény koldus kislányt, azt a zsákjába dugta és elhurcolta a zsinagóga épülete elé. Később kiderült ugyan, hogy az egész híradás elejétől végig tiszta kitalálás, mégis alkalmas volt arra, hogy időlegesen izgatón hasson a keresztény lakosságra. Ebben az esetben még sikerült ugyan elállítani a hazug vádakat, de 1840-ben egy újabb legendával kapcsolatban, már súlyos áldozatai voltak a zsidóságnak. Még 1892 és 1926-ban is nyugtalanították a syriai zsidóságot rituális-gyilkosságokról terjesztett vádakkal, míg a fentebb leírt történet mellő koronája nemcsak a syriai, de az összes Európában előforduló rágalmaknak.

— **A jeruzsálemi bíróság keményen megrögt a rendőrséget kommunista letartóztatások miatt.** *Jeruzsálem.* — Az angol rendőrbíró, Cressal február 19-én megtartott kommunista per alkalmával, amikor is 32 vádlott állott a bíróság előtt kommunista üzemek vádja alatt, érdekes ítéletben rehabilitálta a kommunista vádlottakat. A perbeszéd elhangzása után Cressal nyilvánosságra hozta az ítéletét, amely kimondja az összes vádlottak azonnali szabadlábrahelyezését, valamint a vád és annak minden következményeit alól való teljes felmentését. A 32 vádlott ellen ugyanis az volt a vád, hogy január 30-án nagy nyilvános gyűlést tartottak a szabadban. A rendőrség akkor letartóztatásba helyezte a vádlottakat és egész a tárgyalás megtartásáig vizsgálói fogságban maradtak. Cressal bíró a tárgyalás során kijelentette, hogy sajnálattal kell megállapítania, hogy a jeruzsálemi rendőrség korántsem áll hivatásának magaslatán, mert egyáltalán nem tudja megkülönböztetni a legális szervezeteket az illegális szövetkezetektől. A vádlottak nem követtek el semmiféle szabálytalanságot, amikor gyűlést tartottak és ott pártpolitikájukat hangoztatták. A munkásszervezeteknek minden ok nélkül való provokálása — fejezte be Cressal bíró — mindenre alkalmas, csak arra nem, hogy a közrendet biztosítsa.

— Újabb gyilkosság Palesztinában.

Jeruzsálem. Megrendítő és vakmerő gyilkosság történt március 6-ára virradó éjjel az Emek kolónián. Samuel Guttermanhoff zsidó telepest ismeretlen tettes egy revolverlövessel megölte. A nyomozás megállapította, hogy a tettest az ablakon keresztül követték el. A gyilkos három golyót lőtt ki a fegyveréből, amelyek közül csak egy talált, de az halálos sebet ejtett az áldozaton. A lövések zajára felriadtak a közelben fekvő telepek lakói, azonban a gyilkos a nagy tumultus közben elmenekült. A nyomozás természetesen ez alkalommal is megindult, de eddig hiányzik minden nyom, amely a tettes kézrekerítéséhez vezethetne. Ismeretes, hogy a Jezreel völgyében már másodízben ismétlődött meg a közelmúltban hasonló gyilkosság. Amint azt megírtuk január 17-én ugyanilyen körülmények között Burstein József kolónistát is megölték saját lakása előtt és ebben az esetben is kinyomozatlanul maradt a tettes. Élénk izgalmat keltett tehát az újabb gyilkosság a zsidó kolónisták körében, mert a gyilkosság körülményei ez esetben is rendkívüli körülmények között történt és különös jelleggel bír. Csakugy mint az előző esetben, ez alkalommal is a gyilkos nem vitt semmit sem magával és megelégedett azzal, hogy leterítse kiszemelt áldozatát. Olyan vélemények alakultak tehát ki, hogy politikai gyilkosság történt mindkét esetben és hogy szervezett megfélemlítés módját használják bizonyos körök, hogy megakadályozzák a zsidó építő munka zavartalan folyását.

— A müncheni rendőrigazgatóság betiltotta a nemzeti szocialista színház előadását.

München. A nemzeti szocialista párt a sajtón kívül megragad minden eszközt és alkalmat arra, hogy provokáljon és izgasson a zsidó tömegek ellen. Népgyűlés, film és röpiratok között nem utolsósorban sorakozik fel a színpad is. Legutóbb Münchenben tartottak „népszerű“ előadást a náci, melyet azonban a második felvonásnál a rendőrség betiltott. A színdarab „modern“ műfaj volt és politikai témára volt beállítva. A nemzeti szocialisták — ugy látszik — tanultak valamit a berlini politikai színházról és gyorsan összeállítottak egy aktuális vonatkozású színdarabot. Szólott pedig ez a szöveg a gazdasági válságról. De nemcsak a válságról, hanem a megoldásról is. A darab központja természetesen egy zsidó „nagyfőnök“, aki uralja az egész nemzetközi pénzüvilágot és megnyomorítja a német népet is. Felmerül tehát a nagy kérdés, hogyan lehetne megszabadulni elől a zsidótól és lerázni a kárhuzatos bilincseket. A színdarab művészet nem marad adós a válasszal és így szól: halál erre a zsidóra és nem lesz akkor soha, de soha többé baj. A rendőrség közbelépett és a büntetőtörvénykönyv 150. §-sa értelmében osztályellenes izgalmas címén betiltotta a további felvonások lepergetését.

— Németországban beszüntettek egy zsidók ellen lázító ujságot.

Berlin. A szász tartomány elnöke beszüntette a Halleben megjelenő „Geheime Politik“ című időszakos lapot, amely „Die Ritualmordblutgesetze-Kannibalismus“ cím alatt a legszemérmelenebbül lázít a zsidók ellen. A cikk többek között azt írja, hogy a zsidók a rabbinikus törvények szerint szabadon gyilkolhatnak nemzsidókat. A zsidók pészachra keresztények véret használják különböző ceremóniáikhoz. A cikk további során hasonló szellemben ír a zsidók ellen. Támadja a Németországban fennálló zsidó vallási és társadalmi egyesületeket. A tartományelnök a lap megjelenését hat hétre beszüntette, a cikk szerzője ellen pedig hivatalból megindította az eljárást.

I. V. O. olcsó árai utólérhetetlenek!

Támadás a zsidó katonák ellen Amerikában

New-York. Néhány héttel ezelőtt jelent meg a new-yorki katonai hivatalos sajtóban, az „Army and Navy Register” című folyóiratban egy provokatív cikk, amely súlyos kitételeket alkalmaz a zsidó katonák szemben és többek között megállapítja, hogy: „a zsidók nem akarnak az Egyesült Államok hadseregében szolgálni, mert ez számunkra nem jár különös haszonnal” . . . Azt írja továbbá a katonai hírlap, hogy: . . . „a zsidók ugyan reflektálnak arra, hogy egyéni biztonságukat és vagyonukat az Egyesült Államok törvényhozása és hadserege megvédje, de ebben a védelemben ők maguk nem akarnak aktív részt venni”. A zsidóságot általánosan denunciózó cikk természetesen nagy megütközést keltett a zsidó közvéleményben és a sajtó ugyancsak szervezett egységgel reagál a kínos és botránys támadásra. A zsidó szövetség elnöke, Bernhard Deutsch levélben követelte a szerkesztőségtől, hogy hamis, a valóságnak meg nem felelő cikket visszavonják és kellő elégtételt szolgáltatásnak az amerikai zsidóságnak, amely számtalanszor bizonyította vérrel be hazafiaságát. A katonai sajtó az erélyes hangú levélre le is adott egy nyilatkozatot, azonban annak a hangja csak még jobban felkorbácsolta a zsidó közvélemény felháborodását. Ma már az egész amerikai sajtó bekapcsolódott a vitába és Hoover elnök szükségesnek látta felszólítani a hadügy és tengerészeti minisztert, hogy erélyes és alapos vizsgálatot vezessenek be. Ennek végül meg is lett a hatása, mert mindkét miniszter nyilatkozatot tett a zsidó katonák föltétlen loyálisáról és adatokkal igazolták, hogy ezidő szerint is mennyi a zsidó katonák száma az amerikai hadseregben. Statisztikai számokat tettek közzé, amelyek a világháborúban az Egyesült Államok csapataiban szolgált és elesett zsidó katonák arányszámait mutatják be. A katonai sajtó provokatív inzultusa tehát a legelfogadhatóbb mértékben korrigálva lett a köztársasági elnök és a hadügy-miniszterek által.

— **Pápai dekretum az antiszemizmussal szemben.** Mint ismeretes még az elmúlt év márciusában XI. Pius pápa dekretumot adott ki, amelyben többek között állást foglalt az antiszemizmussal szemben. Azóta a dekretum szövegét úgy zsidó, mint keresztény körökben igen gyakran kommentálják, míg végül egyes helyeken ez oda vezetett, hogy a dekretum tartalma teljesen átalakult és elsikkadt belőle az antiszemitaellenes jelleg. Hivatalos pápai helyről ennek kapcsán újabb nyilatkozatot tettek, melynek szövege a következő: „A katolikus egyházban, amidőn az összes népekért ima hangzott el, külön imádkoztunk a zsidó népért is. És amint elítélünk minden gyűlöletet, amely népek és népek között van, úgy a legsúlyosabban állást foglalunk és megbélyegezzük a zsidó nép ellen irányuló gyűlöletet is. A zsidó népre különben is különös tekintettel kell lennünk, mivel az magán viseli az isteni kiválasztás jelét. Hogy nyíltan és világosan szóljunk az antiszemizmussal szemben, amelyet a pápai dekretum, mint egy nép ellen megnyilvánuló gyűlölködést megbélyegez”. Ime a dekretum megbízható szövege, amely világosan megmutatja, hogy a katolikus egyház feje, mint viseltetik az antiszemizmussal szemben és azok a „jó” katolikusok és egyházfiak, akik pápákból akarnak lenni a pápánál, hogy rugják fel a keresztényi morált is.

— **Elhájásodásnál, köszvényénél és cukorbetegségnél** a természetes „Ferenc József” keserűviz javítja a gyomor és a belek működését és előmozdítja az emésztést. Az anyagcserebántalmak gyógyító eljárásainak több kutatója megállapította, hogy a Ferenc József viz-kúra nagyon szép eredményre vezet. A Ferenc József keserűviz gyógyszerárakban, drogériákban és fűszerüzletekben kapható.

— **A jemenita zsidókért.** A délarábiai Jemen (Témon) országában több ezer zsidó lakik teljes rabszolgaságra kárhóztatva. Igen vallásosak s a legigénytelenebbek. Kitűnő iparosok s nem riadnak vissza a legnehezebb munkától. Helyzetük Jemenben a legkétségbeesettebb s menekülniök kellene, de nem szabad kivándorolniok. Olyan szituáció ez, amilyenben a litkos zsidók, a marannosok voltak a XVI. és XVII. században, amikor litokban kimenekültek szabadabb országokba. A jemeniek csak Palesztinába akarnak kivándorolni, ahol tekintélyes számú jemeni telepedett már le, mint iparos és mint mezőgazdasági munkás. A palesztinai jemeni zsidók szervezete nevében egy Zecharje Geluszka nevű bejárja egész Európát, hogy ezeknek az elnyomott zsidóknak az érdekében rendszeres segélyakciót létesítsen. Több európai országban sikerült is az ügygel foglalkozó bizottságokat létesíteni, így Svájcban, Franciaországban, Hollandiában, Belgiumban, Dániában, Svédországban, Esztországban, Litvániában. Oly országokban is alakultak bizottságok, ahol alig van zsidó élet.

— **Dr Tomaschoff Sarah turnéja Erdélyben.** Igazi kulturmissziót teljesített az Erdélyi Zsidó Árvagondozó azzal, hogy a nagyobb erdélyi városokban gazdag és élvezetes műsoru estélyeket rendezett február és március hónapokban. Ezen estélyeknek a centrumában a kitűnő és szimpatikus énekesnő, dr. **Tomaschoff Bertalanné** a héber és jiddis dalnak átérző és intelligens interpretátora állott. Először Váradon, utána Máramaroszigeten, majd március 10-én Kolozsváron lépett fel és innen Szatmárra utazott, ahol 16-án szerepelt az Arvagondozó estélyén. A kolozsvári koncertet dr. Marton Ernő szerkesztő nivós előadása vezette be, amelyben a zsidó zene speciális fejlődését ismertette. Hermann Katica zongoraművész Brahm's C-moll rabszódiját adta elő bravuros interpretálásban, majd dr. Ligeti Ernő tartott lebilincselő előadást a zsidó családi életről. Az estélynek domináló része természetesen Tomaschoffné szereplése volt, aki a zsidó zenének fejlődését és legváltozatosabb műfajait mutatta be, úgy, hogy a hallgatóság egységes és áttekinthető képet nyert az ó és új héber dalköltészetéről. Hameiri—Engel három héber műdala, Ellijahu Hanavi liturgikus ének és J. Achron Canzonetta dala tökéletesen érzékeltették a művészintézet interpretálásában a héber zeneköltészet szépségét és specifikumát. Patai, Szulamit látod a lángot és Kelen Hugo Chassidisches Tanzlied, valamint a Dudele jiddis dalban valósággal lázba vitte Tomaschoffné közönségét, mely lelkesen és megértéssel viszonzta a 100%-os héber művészintézet és igaz zsidó asszony elhivatott munkáját. A kíséretet Boskovitz Sándor kolozsvári zongoraművész látta el kongeniálisan.

— **Ha a »Népünket« olvasod, jusson eszedbe az előfizetési díjat is beküldeni. Szerezz új előfizetőt!**

Menorák
Gyertyatartók,
Ezüst serlegek,
Ezüst evőeszközök,
Templomi kezszerek,
bármily művészi kivitelben
legolcsóbb árban.
Gyártása és eladása:
„Tacamul”
ezüstáru gyárban
Cluj, Str. Gen. Neculcea (Kornis-uca) 6.

Egy fiatal amerikai bíró vallásosságáról

A New-Yorkban megjelenő ortodox hetilap „The Jewish Forum” érdekes közlést tartalmaz egy fiatal amerikai bíróról: Benjamin Greenspan-ról. Az illető bíró nem tűz ki szombatra határnapot s minden tekintetben a vallástörvény szigorú betartásával él. Minden reggel templomba megy, minjonnal imádkozni. Hivatalába nincs fennakadása, mert bírótársai oly szívélyes viszonyban élnek vele, hogy mindenkor helyettesítik, ha erre szükség van. A bíró nem volt mindig vallásos, hanem egy külön lelki élmény tette azzá. 5 év előtt egy gyermeke súlyosan megbetegedett s az orvosok már teljesen feladták. Ekkor megrendülten templomba ment s nyitott frigszekrény előtt fogadalmat tett, hogy teljesen vallásos életet folytat majd, ha gyermeke az orvosi halálosítélet dacára tovább fog élni. A csoda megtörtént, a gyermek él s örül s az apa szerencsés fordulatot íten különös kegyének s közvetlen beavatkozásának tartja, amiért is a fogadalmát azóta is betartja.

— **A szilágyecsehi Mizrachi ifjuság** impozáns keretek között tartotta meg az elmúlt héten szokásos purimi rendezvényét, melyen számszerű közönség jelent meg. A műsört egy Lilién élőkép vezette be, majd Köves Lili román szavallata keltett élénk tetszést. Kellemes feltűnést keltett a nemzetközi táncgyűleget, amely Grünwald Lenke rendezésében és betanításában került színre. Előadták: Nusszbächer Olga, Farkas Ibi, Braun Évi, Bleier Perl, Silberger Blimu, Braun Karola, Köves Lili, Berkovits Margitka, Silberger Lili, Blau Lucu, Goldberger Sándor, Silberger Évi, Blau Irén, Glück Éva, Grünfeld Rikku, Grünfeld Eszter, Tevjovits Edi, Goldfarb Gitta és Markovits Sári. A zeneszámokat kitűnő hozzáértéssel Döry István és Ilyés Mihály szolgáltatták. Az „Ojve” humoros zsidó számot Frenckel Károly, László György, Hirschfeld Andor, Rosenblum Andor, Spiegel Dezső és Grünwald Béla adták elő. Szavallatok, zeneszámok, humoros előadások tették szinessé a purimi estélyt, melynek során művészi alakítást nyújtottak Grosz Chaim, Hirschfeld Andor, Königstein Ernő, Rosenblum Andor, Grünwald Béla, Markovits Juci, Markovits Sári, Braun Emma, Mégy Joli, Markovits Teréz, Braun Giza, Bernáth Frida, Porgesz Chaje, Hirschfeld Eszter, Tevjovits Edi, Goldfarb Gitta. Az estély Eszter-szépségversenyének győztese József Helén, Grünwald Lenke és Roth Elvira (Dés) lettek. A zsűri elnöke dr. Bodea Sándor kir. közjegyző volt, míg a bizottságban Pop Alexa tanár és Roth Elemér városi jegyző vettek részt. A Tora Va Vada-alap javára egy értékes kézmunkát sorsoltak ki, melyet Braun Sándorné (Egerhát) nyert meg. Az estély a reggeli órákig tartott és a közönség a Hatikva hangjai mellett távozott el a minden tekintetben élvezetes estélyről.

— **90.000 zsidó család él Lengyelországban földművelésből.** Varsó. A varsói városi tanács zsidó képviselője, dr. Engelmann érdekes előadást tartott az elmúlt héten a lengyelországi zsidó földművelésről. Az előadás élénk képet veit arra, hogy az utóbbi évtizedek alatt milyen társadalmi átcsoportosulás ment végbe a zsidó tömegek között. Az előadó pontos statisztikák alapján mutatta ki, hogy ma Lengyelországban kerekén 90.000 zsidó család foglalkozik kizárólag földműveléssel és kertgazdasággal. Sajnos azonban, hogy a földművelők legnagyobb része ma, a mezőgazdasági válság romboló depressziója miatt súlyos nélkülözések között él. Hogy azonban a földművelők életmóvjára valamelyes emelkedést érhesen el, szükséges, hogy a mezőgazdák szervezeteket alkossanak és ennek útján keressék meg a kihelyező piacokat. Dr. Engelmann ezt annál is inkább szükségesnek látja, mert ma a piacokat a trösztök és nagyegységű gazdasági szervezetek uralják, melyekkel szemben szintén csak egységes és nagy szervezettel lehet egy fellépni, hogy megélhetésüket a zsidó kis földművelők biztosítani tudják.

— **Ne mulasszon el egyetlen zsidó lélek sem a zsidó jóléti szövetség perselyébe minden nap egy leit adni.**

25 Lei férfi, vagy nőiruha szakszerű vasalása
Biró szabóságában Str. Miron Pompiliu (Alapi-u.) 2.

RÖVID HIREK

MOSZKVA. Twardanski német ügyvivő elleni gyilkos merénylet péntek éjjel 1 óra 45 perckor történt. A tettes a 28 éves Jahuda Mihalovits Stern diák volt.

MEXIKÓ. A mexikói zsidó letelepülés a gazdasági krízis folytán súlyosan szenved. A válság országsszerte egyre jobban dühög. 1921-ben Mexikóban mindössze 100 lelket számláló kis zsidó csoport létezett, ma a zsidóság száma meghaladja a 12.000-et.

LONDON. Kalmur miniszter a parlament elé terjesztette az állatvédelmi törvényjavaslatát, mely szerint a házi állatokat megölésük előtt érzéketleníteni kell, kivételt csupán csak a zsidó és a mohamedán vágatási rituálé szabványok képeznek.

HAIFA. A Schemen olajgyár az utóbbi időben 10 százalékkal emelte a termelését. Az amerikai zsidók elhatározták, hogy egy 500.000 fős erdőalapítványt létesítenek Washington tiszteletére. — Az elmúlt héten nyílt meg itt egy új lányotthon, a bevándorló chaluzothok számára.

JERUZSÁLEM. Egy kanadai zsidó ültetvényes telepen a beduinok kegyetlen pusztításokat végeztek. Az ismert nevű magyar-zsidó magtermelő Mauthner telepen is jártak romboló beduinok és a Keren Kajemeth földjén is nagyarányú pusztításokat végeztek. — A turista földrajzi szakintézet az elmúlt hetekben egy 100 műnyomatos képpel ellátott katalógust bocsátott ki, amely „Az új Palesztina vezetője” címet viseli. — Az 1931. év ki- és bevándorlásának száma a következő: 6533 bevándorló közül 4075 zsidó, 1245 keresztény, 1211 mohamedán és 2 más vallású. Ezzel szemben 1346 kivándorló hagyta el az országot, melyek között 666 zsidó vallású volt.

TEL-AVIV. Eddig 20 állam sportklubja jelentette be a Makkabiadon való részvételét.

KONSTANTINÁPOLY. Leon Trocki, az ismert orosz szovjetvezér, súlyos reumatikus bántalmi folytán, az idén a szlovákiai Pöstyén fürdőhelyre utazik.

BERLIN. A „Jüdische Rundschau” közlése szerint, egy Reinland nevű zsidó tanár olyan kijelentést tett, hogy ő és azon német-zsidó csoport, melyhez tartozandónak tekinti magát, hozzájárulnak a Hitler-programhoz oly feltétellel, ha a zsidó kiutasítások Németországból az újabbán beözönlőkre és nem pedig a régebben bennlakó zsidóságra vonatkozik, kiknek jogai továbbra is csorbitatlanul megmaradjanak.

VARSÓ. A lengyel Makkabi zsidó sporszövetség kérvényl intézet a kormányhoz, hogy szavazzon meg bizonyos szubvenciót a tel-avivi Makkabiadon való részvételük lehetőségére. — Laboritzky nevű 72 éves ember bejelentette a katolikus híre való kitérését. Február 26-án történt a ceremónia. Alig lett megkeresztelve, hirtelen összeesett s meghalt.

KRAKÓ. Az elmúlt héten egy több tagból álló horogkereszties diákcsoport megtámadta a krakói „Nowy Dziennik” zsidó lap szerkesztőségét és kiadóhivatalát és az épület összes ablakábláit bezúzták. A tettesek a „Zöldek szövetségének” tagjai voltak, amelyet egyenruhájuk árult el. Eddig egyetlen letartóztatás sem történt. A biztosító társaság, akinek teljes egészében meg kell fizetni az okozott kárt, erélyes intézkedéseket követel és magánnyomozást folytat, hogy felfedje a tettesek kilétét.

LEMBERG. A városi tanács 50.000 Zlotyval szállította le a zsidó háborús árváknak nyújtott évi szubvencióját. A zsidó parlamenti klub intervenciója, hogy a rendeletet vonják vissza, eddig eredménytelen maradt.

KAIRÓ. Lord Reading, aki a többhetes tengeri út alkalmával, amikor is Palesztinából Angliába utazott vissza, megbetegedett, most már visszanyerte egészségi és elhagyta a betegágyát.

HAAG. A gazdasági krízisre való tekintettel Spinoza születésének 300 éves évfordulójára tervezett ünnepélyt elhalasztották és csak ez év végén fogják azt szűkebb keretek között megrendezni.

WRONKE. Az itteni régi zsinagóga ebben az évben ünnepli 1000 éves fennállásának évfordulóját. Az ókori templom még a zsidó időszámítás 4693-ik évében épült. (1993-ban keresztény időszámítás szerint). A templom évezredes jubileumát díszes és ünnepélyes keretek között készülnek megtartani.

KOWNO. Az elmúlt hónapban avattak fel Kownóban az American Joint Distribution segítségével egy modern gyermekmenhelyet, amelyben már a megnyitás alkalmával 100 árva és hazátlan gyermeket helyeztek el. A menhely 150 gyermek számára teljes felszereléssel és berendezéssel rendelkezik.

ZSIDÓ HUMOR

ÉS SZELLEMESSÉGEK NAGYJAINKTÓL

A Purim humorja

Épügy átalakult és változott az idők változásával, mint a keret, melyben a purimit ünnepezték. A középkorban egy-egy talmud-traktátust travesztálják humoros formában és bizonyára széles és szilaj volt a kacagás, amikor a talmud fordulatait a „Purim traktátusa” kiforgatta eredeti értelmükből és szellemes szójátékokkal fűszerezve a Pészach szentsége helyett a Purim és a bor szentségét fejtegették. Ma hiába próbálnák a közönséget purimi írásmagyarázatokkal „Purim-Tórával” mulattatni, amikor az eredeti Tóra betűit is alig ismerik már, a rejtett célzásokat pedig egyáltalában nem tudnák hová tenni. Ha még felvilágosító „jegyzeteket” kell segítségül hívni, kár a fáradságot. Elpárolog a purimi humor minden íze, zamalja.

Miért szereljük a purimot?

Purim ünnepét asszonyoknak köszönhetjük. Azért kedves, azért derült, azért jótekonny (purimkor megajándékozzák a szegényeket), azért pazar, azért szeszélyes, azért könnyelmű, azért kiszámíthatatlan, azért sugaras, azért biztató: szóval olyan, mint az kinek köszönhetjük: szóval azért szeretjük oly igen nagyon.

Eszter könyvének legnagyobb csodája

Eszter könyvének mi a legnagyobb csodája? Az, hogy Achaszvéros csodaszép feleségével szemben: számolni tud. „Kérj tőlem akármit, Eszter királyné, — szól három ízben is Achaszvéros király — teljesíteni fogom kívánságodat, ha királyságom felébe kerül is”. Más szerelmes férj egész királyságát ígérte volna oda.

— Van ennél nagyobb csoda is abban a könyvben. Az, hogy „Ejn Eszter megedelh” (Eszter nem mondta), holott Eszter asszony volt.

Mi bősztette fel Hámánt?

— Mi bősztette föl Hámánt?
— Az, hogy Mordecháj nem borult le előtte.
— És mit tett erre Hámán?
— Ajánlotta a királynak, pusztítsa el egész Izráelt.
— Azóla minden Hámán ismertető jele, hogy egy zsidónak a vétkéért egész Izráelt vádolja.

Hámán akasztófája

A zsidó humor keretébe tartozik a midrási legenda is a fákról, amelyek versenyeztek, hogy melyikük legyen érdemes arra, hogy Hámánt diszével fogadja. A fűgefá hivatkozott arra, hogy ő a legméltóbb, mert belőle mutatnak be zsenéket, az eszrogfa sátorosünnepi szerepével hivalkodott, az olajfa Izráelt jelképező szimbolumát emlegette. Ekkor szólt a tövisfa: Világok ura, nekem nincs mire akaszkoznom, jöjjön ez a gonosz és akaszkozják reám, én tövis vagyok és ő is tövis, emberek tövise, illő, hogy a tövist a tövisfára akasszák. Így is történt.

Jom ke Purim

Dr Löwenstein, a hirneves lemergi rabbi, szokta mondani: Az igazi értelmét a „Jomkipurnak” a következőkben adhatjuk: „Jom ke — Purim” olyformán, hogy a Jomkipur napja azonos a „Purim” napjával, mert mindkét napon álarcot veszünk fel. A különbség csak az, hogy Purimkor a zsidók felveszik a „gojok” álarcát, míg Jomkipurkor a „gojok” zsidóknak tüntetik fel magukat és ezzel az „álarc” mennek el a templomba.

Zéresch és Titusz

Reb Majsela, a nagy bölcsész monddta: Egy elvált asszonnyal, akinek odahaza egy szpadikja van, sohasem házasodj össze. Mert tulajdonképpen hogyan jön egy elvált asszonyhoz egy szpadik? Nagyon egyszerű. Az ilyen nő egy „Zéresch” (a férje felett uralkodó nő), akitől a férje még a szpadikja hátrahagyása árán is menekülni akart.

Azonban egy elvált szpadikos asszonnyal is rosszabb egy elvált férfi, akinek birtokában egy „Sterntichel”. (Értékes homlokendő, a régi zsidó nők viselete) van. Ezt a típust a halálnál is jobban kell kerülni, mert a Sterntichel sokkal értékesebb a szpadiknál és ha ezt mégis a férfi birtokában találjuk, akkor bizonyos, hogy az illető egy „Titus”, akitől felesége még az értékes kendő hátrahagyása árán is szabadulni akart, mert nem bírta tovább zsarnokságát.

Gyengéd figyelmeztetés — sláchmoneszre

Egy gazdag ember elfelejtett fia oktatójának „sláchmoneszi” küldeni. A tanár tanítványa után igyekezett emlékeztetni balboszját kötelezettségére, de az ismét elfelejtkezett arról. A melamed erre a következő kérdést intézte tanítványa után annak alyjához: Miért ölte meg Ábel az ő Káin fivérét? — Amidőn a gyermek a kérdést föltette atyjának, az hirtelen a melamedhez szalad és kérdőre vonja, miért adta föl fordítva a kérdést? A melamed erre megragadva az alkalmat és szintén kérdéssel válaszol a balbosznak: Hát az hogyan lehet, hogy ilyen régi históriára Ön olyan pontosan emlékszik és hozzám való sláchmonesz küldésről pedig elfelejtkezett?

Miért van purim peszach előtt?

Az egyik szegény kérde a másiktól: Tulajdonképpen peszachnak előbb kellene lennie mint purimnak, hiszen őseink előbb vonultak ki Egyiptomból és csak sokkal később próbálkozott Hámán a zsidóság üldözésével? Mire a másik szegény válaszol: Az Örökkévaló a gyógyszert a betegség előtt küldte. Hiszen a purimi ajándékok által vagyunk képesek csak peszacht tartani.

Az elhalasztott kedvező pillanat

A szadagóriai hires caddik Rabbi Izrael asztalánál történt Purimkor a következő eset. Mulatozás közben bevonul Joszele Zsopp, a hires badchen, mint Achaszveros király, koronával a fején s nagy kísérettel. A Rebbe a legmélyebb hódolattal fogadta a nagy vendéget. Mindenféle mókás beszéd után a Rebbe arca elkomorodott, háta meggörnyedt és alázatosan Achaszveros király felé fordult:

— Uram, királyom, légy kegyes és tördöl el az összes kivételes törvényeket a zsidók ellen!

Achaszveros király azonban borgőzös állapota dacára is hajhatatlan maradt. A Rebbe vitatkozni kezdett, de hiába, a király konokságán minden megtört. Ekkor a Rebbe nagyot sóhajtott s mondá:

— Kár, kár! Itt volt a „kedvező idő” és nem használtuk ki!

Másnap megkérdezték Zsoppot józan állapotában, miért ellenkezett a Rebbevel? A kérdezett szomorúan válaszolt:

— Nem tehetek róla, egy belső sugallat dolgozott bennem, akaratom megbénult s nem bírtam igent mondani a Rebbeinek.

Uj! Patent gyermekágy Uj!
Éjjel ágy, nappal összecsukható és ágy alá tehető

VASBUTOROK, u. m. gyermekágyak rézdisszel, összecsukható és rendes vaságyak, sodronyágybetétek stb. a fogházban megnyílt üzemből gyári árban kaphatók **STANDARD** vasbutorgyár Nagy Sándor-u. 10.

„Tipografia Românească” bérlői Oradea, Aleea Romei No. 2. — Telefon 87.